

MONOGRAFIYA

Monografiya – bir yoki bir necha mualliflar tomonidan muayyan muammo yoki mavzuni to'liq va batafsil tadqiq etishga bag'ishlangan ilmiy yoki ilmiy-ommabop nashr. Monografiya kitob shaklida chop etiladi. Monografiyani chop etishdan maqsad amalga oshirilgan ilmiy va amaliy ishlarning natijalarini umumlashtirish hisoblanadi. Monografiyada muayyan masala yuzasidan tegishli adabiyotlar tahlil etiladi va umumlashtiriladi, fanni rivojlantirishga yo'naltirilgan yangi g'oyalar va gipotezalar ilgari suriladi. Doktorlik dissertatsiyalari doirasida amalga oshirilgan tadqiqotlarning muayyan qismi monografiya ko'rinishida ilmiy jamoatchilikka taqdim etilishi mumkin.

Monografiya nima va uni qanday yozish kerak?

Agar siz “Monografiya nima va uni qanday yozish kerak” degan savol tug'lsa, ehtimol siz doktorlik dissertatsiyasini himoya qilmoqchisiz yoki fanning ma'lum bir sohasi mutaxassisiz va o'z bilimlaringiz va tadqiqot natijalarini ilmiy jamoatchilik bilan baham ko'rmoqchisiz.

Monografiya, boshqa ilmiy asarlar singari, qat'iy talablarga muvofiq, majburiy mazmun va uslubga rioya qilgan holda yaratiladi. Bu tadqiqotchining ma'lum bir mavzuni chuqur o'rganish bilan bog'liq uzoq va mashaqqatli mehnati natijalarini aks ettiradi.

Maqolada siz monografiya va maqola va dissertatsiya o'rtasidagi farqlar, yozishda qanday talablarga rioya qilish kerakligini bilib olasiz, shuningdek, qo'lyozma yaratish bo'yicha tavsiyalar olasiz.

Maqola tarkibi

1. Monografiya nima va u nima uchun kerak. Maqola va dissertatsiyadan nimasi bilan farq qiladi?

2. Monografiyaning tuzilishi va umumiy talablari

3. Monografiya qaysi uslubda yozilgan?

4. Dissertatsiya yoki turkum maqolalar asosida monografiyani tez va muvaffaqiyatli yozish bo'yicha tavsiyalar.

Xulosa

1. Monografiya nima va u nima uchun kerak

Maqola va dissertatsiyadan nimasi bilan farq qiladi? Monografiya tor ixtisoslikdagi ilmiy asar bo'lib, u muayyan mavzuni chuqur o'rganishga bag'ishlangan va mavzu bo'yicha mavjud ma'lumotlar, yangi g'oyalar, tushunchalar, ishlanmalar tahlilini o'z ichiga oladi. Qo'lyozma muammoni hal qilishda turlicha yondashuvlarni aks ettiradi, muallifning chuqur bilimi va tadqiqot ishlarini olib borish, asosli xulosalar chiqarish qobiliyatini namoyon etadi. Monografiyaning asosiy maqsadi mamlakatimiz va jahon ilm-fani rivojiga yordam

beradigan yangi ishlanmalar va yechimlarni ilmiy jamoatchilik bilan bo'lishishdan iborat. Qo'lyozma yozish abituriyentlar uchun majburiy talabdir. Olim dissertatsiya himoyasidan oldin nafaqat bir qancha maqolalar, balki kamida ikkita monografiya ham nashr etadi.

Monografik tadqiqot va ilmiy maqola o'rtasidagi farq bir nechta qoidalarda yotadi:

- u Oliy attestatsiya komissiyasi talablariga muvofiq tuzilgan adabiyotlar manbalari ro'yxati bilan to'ldirilishi kerak;
- nashr qilish uchun xuddi shu yo'nalishda tadqiqot olib borayotgan nufuzli olimlarning sharhlarini olish kerak;
- ilmiy ishning tiraji 500 nusxadan, hajmi esa 10 varaqdan ortiq bosma mashinkada yozilgan matnni tashkil qilishi kerak;
- qo'lyozma mavzusi kelajakdagi dissertatsiya mavzusiga mos kelishi kerak.

Ko'pincha monografiya allaqachon yozilgan dissertatsiya asosida yoziladi, shunga o'xshash adabiyotlardan, bir xil bayonotlar va formulalardan foydalanishga ruxsat beriladi. Ikki turdagi ishlarning farqi shundaki, monografiya asosan tadqiqot natijalarini amaliyoti va qo'llashini o'z ichiga oladi. Boshqacha aytganda, bu dissertatsiya uchun amaliy qo'llanma.

Monografiya bir qator mezonlarga javob beradi:

Muallifning tadqiqoti asosida bitta mavzuni to'liq ochib beradi. Alohida bo'limlar bir-biriga bog'lanib, yaxlit qo'lyozma hosil qiladi. Olimning fikr va g'oyalari hammaga ma'lum fakt va nazariyalarga zid emas, balki muammoga yangicha qarash va uni hal etish yo'llarini aks ettiradi. Barcha tajribalar va ularning natijalari umumiy mavzu bilan bog'liq. Bibliografik ro'yxat puxta o'ylangan va o'tilgan mavzuning muhimligini tasdiqlaydi. Monografiya to'laqonli tadqiqot ishi bo'lib, uning ahamiyati va dolzarbligi taqrizchilar tomonidan tasdiqlangan. Nashr etilgan materiallar ilm-fan rivojiga hissa qo'shadi va muallifning obro'siga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Monografiya olimlarga nima beradi:

Bu davom etayotgan tadqiqotning yakuniy bosqichi hisoblanadi va mutaxassisning ushbu masala bo'yicha malakasini tasdiqlaydi, uning ilmiy daraja olishga tayyorligini tasdiqlaydi. Kelajakda boshqa tadqiqotchilar nashrga murojaat qilsalar, bu olimning nufuzini oshiradi va uning hukmlarining ahamiyatini ko'rsatadi. Qo'lyozma dissertatsiyani oson himoya qilish imkoniyatini va ta'lim muassasasida yaxshi mavqega ega bo'lish, taniqli bo'lish va hamkasblar hurmatini qozonish imkoniyatini oshiradi. Monografiya bitta mutaxassis tomonidan yozilishi shart emas, bir nechta tadqiqotchilar tomonidan hammualliflikda olingan, umumiy muammoni hal qiladigan va unga "turli burchaklardan" qarash imkoniyatini beradigan jamoaviy ishlar mavjud. Hammualliflarning har biri o'z dissertatsiyasidagi jamoaviy ishlarga havola qilish va uni o'z nashrlari ro'yxatida ko'rsatish huquqiga ega. Ko'pincha jamoaviy monografiyalar yosh va obro'li olimlar tomonidan birgalikda nashr etiladi, bu yangi tadqiqotchilarga tajriba orttirish va o'zlarini keng olimlar doirasiga e'lon qilish imkonini beradi.

2. Monografiyaning tuzilishi va umumiy talablari

Monografiya yozishda uning Oliy attestatsiya komissiyasi talablari asosida yaratilganligi va ma'lum bir tuzilishga ega ekanligini hisobga olish kerak. Asar keng auditoriya uchun mo'ljallangan, shuning uchun u aniq atamalardan ortiqcha foydalanmasdan sodda va tushunarli tilda yozilgan.

Qo'lyozmaning majburiy bo'limlari:

kirish - tadqiqot maqsadi, vazifalari, predmetini ko'rsatmasdan o'rganilayotgan muammo haqida qisqacha ma'lumotni o'z ichiga oladi;

kirish qismi - o'rganilayotgan masala bo'yicha mavjud ma'lumotlarni tahlil qilish (boshqa mutaxassislarning nashrlari asosida) o'z nuqtai nazarini tavsiflash va testlarning ahamiyatini asoslash;

asosiy bo'lim bevosita muallifning tadqiqotidir;

xulosa - umumlashtirish, asosli xulosalar va olingan ma'lumotlarni amaliy qo'llash imkoniyati.

Ishda mavzuni tushunish uchun zarur bo'lgan jadvallar, diagrammalar, diagrammalar va rasmlarni ko'rsatishga ruxsat beriladi. Monografiya imkon qadar ma'lumotli, "suv"siz bo'lishi kerak.

Batafsil qo'lyozma tuzilishiga misol:

Sarlavha sahifasi - muallifning ismi, unvoni (5-7 so'z, muammoni aniq tavsiflaydi), nashr etilgan yil va joyini ko'rsatadi.

Ikkinchi varaqda bosma, abstrakt (materialning qisqacha xulosasi), ISBN, UDK. BBK raqamlari.

Mundarija - bu asosiy bo'limlar va foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati. Muqaddima kirish matn bo'lib, unda muallif monografiyani yozish maqsadini aytadi va har bir bobga qisqacha tavsif beradi.

Kirish - o'quvchiga tadqiqot mavzusi bilan tanishishga yordam beradi.

Birinchi bob - adabiyotni ko'rib chiqish shakliga ega bo'lib, o'quvchini muammoni hal qilishning tanlangan usuliga olib keladi. Qolgan boblar asosiy qism bo'lib, unda tajriba o'tkazish usullari va ularning natijalari berilgan.

Xulosa - olingan ma'lumotlar bo'yicha xulosalar, ish boshida berilgan savollarga javoblar.

Foydalanilgan adabiy manbalar ro'yxati.

Monografiyani yozish jarayonida qo'llaniladigan qo'shimcha ilovalar.

Alfavit indeksi.

Agar jamoaviy monografiya yozilayotgan bo'lsa, har bir hammuallif asosiy bo'limning alohida bobini yozishi kerak.

Tarkibga qo'shimcha ravishda OAK qo'lyozma dizayni uchun ma'lum qoidalarni shakllantiradi. Times Nev Roman 14 o'lchamda, 1,5 oraliqda, muntazam sahifalashdan foydalanish kerak, barcha qisqartmalar standartga muvofiq amalga oshirilishi kerak. Bibliografiya GOST 7.1-2003 ga muvofiq bo'lishi kerak, barcha rasmlar uchun tushuntirishlar berilgan. Jadvallar va sxemalar - uzluksiz raqamlash bilan. Materialni nashr etish qoidalari haqida batafsil ma'lumotni asar chop etiladigan nashrda topish kerak.

3. Monografiya qaysi uslubda yozilgan?

Monografiya rasmiy, ilmiy va publitsistik uslubda yozilgan bo'lib, u aniq tuzilma va xulosalarning majburiy mavjudligi bilan ajralib turadi. Siz jozibali iboralar, yorqin sarlavhalar, jargon va taqdimotning badiiy uslubidan foydalana olmaysiz. Agar ishda yuqori ixtisoslashgan atamalar ishlatilsa, bu haqda o'quvchini kirish qismida ogohlantirish kerak. Biroq, nashr terminologiya bilan ortiqcha yuklanmasligi kerak. Ilmiy uslubda qo'lyozma yaratishda ham oddiy odam aytilayotgan gaplarni tushunib yetishi uchun murakkab narsalar haqida sodda, sodda qilib yozish kerak. Barcha tushuntirishlar va havolalar tegishli bo'lishi va o'quvchini chalg'itmasligi kerak. Idrokni osonlashtirish uchun matn paragraflarga, kichik bo'limlarga bo'linadi. Monografiya - bu iqtiboslar va aqlli fikrlar yig'indisi emas, balki muallifning o'z so'zlari bilan tasdiqlangan faktlar asosida yozilgan ilmiy ishi. Qo'lyozma nafaqat nashr etilishi, balki o'qilishi, olimning ishiga havola qilish imkoniyatini oshirishi uchun uning tuzilishi, mantiqiy bo'lishi kerak. Muallif asta-sekin o'quvchini xulosalarga olib keladi va ularni qulay shaklda taqdim etadi. Aynan xulosalar butun ishning asosiy qismi va uning qiymatidir.

4. Dissertatsiya yoki turkum maqolalar asosida monografiyani tez va muvaffaqiyatli yozish bo'yicha tavsiyalar

Agar abituriyent allaqachon dissertatsiya tayyorlagan bo'lsa yoki bir xil mavzuda nashr etilgan maqolalar turkumiga ega bo'lsa, monografiya yozish qiyin bo'lmaydi. Buning uchun sizga kerak: Amaliyot va tadqiqot natijalarini qo'llashga e'tibor qaratib, tanlangan sohada mavjud materiallarni to'plang. Qisqa va keng auditoriya uchun tushunarli bo'lgan holda mohiyatni aks ettiradigan nomni shakllantirish. Mavjud ma'lumotlarni tahlil qiling, agar kerak bo'lsa, qo'shimcha manbalarni to'plang va qayta ishleng. Turli manbalardan ko'chirma olish orqali qo'lyozma rejasini tayyorlang, keyinchalik ular umumiy mazmunli matnga birlashtiriladi. Rasmlarni oling, diagrammalar, grafiklar, adabiyotlar ro'yxatini ishlab chiqing. Ishni talablarga muvofiq tayyorlang, xatolar va matn terish xatolarini tekshiring, fikrlar mantiqiy va izchil ekanligiga ishonch hosil qiling. Mutaxassislarning ish sharhlarini olish imkoniyati bilan qo'lyozmani nashr etadigan yaxshi nashrni toping yoki monografiyani chop etishga yuborishdan oldin ko'rib chiqishga e'tibor bering.

Xulosa

Monografiya nima va uni qanday yozish ilmiy jamiyatda muvaffaqiyatli rivojlanib, hamkasblari orasida tan olinishni istagan har bir yosh olim uchun muhim savollardir. Bunday ilmiy ish maqola va dissertatsiyalardan farq qilsa-da, tuzilishga rioya qilgan holda ma'lum talablar asosida ham yoziladi. Qo'lyozma ilmiy publitsistik uslubda yozilgan bo'lishi kerak, lekin u zerikarli mavhum matn, atamalarga to'la va tushunish qiyin bo'lmasligi kerak. Iloji boricha ko'proq o'quvchilar asarga qiziqish bildirishlari uchun undan foydalanish yaxshiroqdir.